

Entrevista a Josep Mª Llompart

Joan M. Mas

La revista *PISSARRA* s'enorgulleix de comptar amb Josep Maria Llompart entre els seus col·laboradors. Llompart és un bon amic d'aquesta casa; una persona que mai ens ha sabut dir que no quan li hem demanat la seva col·laboració. **GRÀCIES, LLOMPART.**

El Sr. Llompart ens rep amablement, un matí assoleiat d'aquesta primavera d'hivern, en la serenor del seu domicili de Ciutat.

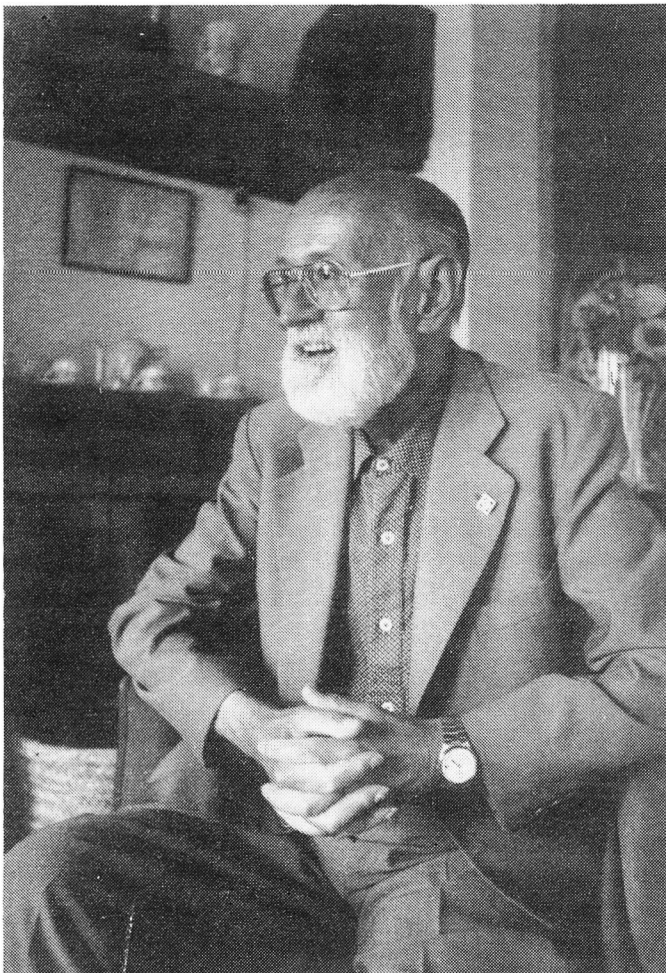

Foto: Arxiu Última Hora

- Sr. Llompart, què en pensau de tota aquesta allau d'actes en homenatge a la vostra persona?.

Estic aclaparat. Ho agraeisc de tot cor, però hauria agraït infinitament més que em deixassin en pau. L'accept com homenatge no a la meva persona, sinó a un grup de gent de la meva generació. Tot el que s'ha avançat en el terreny cultural en aquest país és obra no d'una persona, sinó de moltes: Llorenç Moyà, Jaume Vidal Alcover, Manolo Sanchis Guarnier, Francesc de B. Moll, etc. Tots ells ja ens han deixat; m'esfereix pensar que som l'únic que queda vivent. Si accept aquest homenatge és sobretot pensant amb ells i voldria revertir-los aquests honors.

- Des de la talaia dels vostres 67 anys, com contemplau el panorama actual de la nostra llengua?. Creis que s'avança realment en el camí cap a la normalització?

Amb preocupació i esperança. Dic sovint que si miram cap endavant, el futur es veu amb un cert pessimisme perquè queda encara molt per fer, però, si miram cap enrera, es veu que s'ha millorat molt, s'han fet moltes passes endavant en el terreny cultural i lingüístic. Així i tot hi ha actualment grans retrocessos. Observ una tendència a invertir

les pautes de la diglòssia: català, llengua alta; castellà, llengua baixa. Una llengua normalitzada ha d'ocupar ambdós àmbits. Actualment el català s'ha convertit en la llengua de l'escenari i el castellà en llengua de pati de butaques, quan el que necessitam és que el català ocupi tots dos espais. ("En català, fins i tot les novelles pornogràfiques" -com deia R. Aramon-).

Una llengua no es normalitza si no es fa necessària; la gent usa l'instrument lingüístic que li és més còmode i a Mallorca, en aquests moments, es pot viure tranquil·lament en castellà, quan a Madrid, per exemple, no es pot viure si no és en castellà, o a Anglaterra en anglès.

Aquesta situació desitjable de normalitat només l'he vista a Banyoles i a Olot on tots els rètols són en català i fins i tot a les discoteques els joves només parlen en la llengua pròpia del país.

Aquí he pogut observar fenòmens curiosos com és el cas del Col·legi de Son Cladera on el 99% de l'alumnat és castellanoparlant. Allà, amb motiu d'una xerrada organitzada durant les festes de l'escola, vaig constatar com els alumnes es dirigien a mi en castellà i quan prenen nota de les meves respostes ho feien en català. Això significa, per una banda, que el català a nivell de llengua coneguda ha avançat molt, però que, per altra, a nivell d'ús no es fa necessària.

De tota manera, pens que els secessionistes de la llengua que encara queden, aniran desa-

pareixent, aniran morint. Nosaltres també morirem, però en deixarem successors; ells no.

**"Una llengua
no es
normalitza
si no es
fa necessària"**

- Vós escrivíeu unes cròniques culturals en els "Cap d'any" de la col·lecció "Raixa". Aquestes cròniques reflectien -en els anys 50- unes actituds i unes circumstàncies diferents a les actuals.

A la Crònica corresponent a 1955-56 dèieu, referint-vos al nou curs, que "El cronista, amb una any més a l'esquena, us dirà després si aquest camí ha estat de roses o d'espines". Es podrien salvar algunes "roses" d'aquells temps? Hi ha actituds o idees d'aquell temps a rel·lançar en aquests moments?

Sí que es poden salvar coses. Allò que abans eren poncelles, ara són roses. Però les espines no han desaparegut, aquestes són inevitables.

Les actituds no han canviat. El que ha canviat és el context; no hi ha la repressió d'aquells moments i des de llavors hi ha hagut més roses que no espines, però les espines que queden són ben punyentes.

- L'actual sistema educatiu està entrant en una nova fase de reforma. Quin judici vos mereix aquesta reforma educativa que

comença?

No vull entrar a fons en el tema perquè només el conec a nivell de ciutadà. La Reforma es jutjarà pels seus resultats, no pels seus plantejaments.

Tota reforma s'ha d'emprendre amb entusiasme, seriosament. Alerta a no començar la casa per la teulada. Tinguem en compte sempre la realitat nostra.

- Creis que en els currículums escolars hi té suficient cabuda tot allò que fa referència a l'estudi de la nostra llengua i la nostra cultura?

Més que cabuda suficient, pens que el que no té és la consideració suficient, perquè la nostra llengua segueix ensenyant-se com si d'una llengua estrangera es tractàs. S'ensenya castellà i, a més a més, català, anglès, etc.

El mateix passa amb la nostra cultura. La nostra història, la nostra cultura i la nostra llengua no són suficientment conegudes, i no gens és estrany perquè mentre ens feien estudiar els "reyes godos", deixaven d'ensenyar-nos què era la Cambra de Comerç de Catalunya, possem per cas.

- Entre el col·lectiu d'ensenyants es detecta des de fa uns anys un cert desencís que pot afectar negativament la seva actuació professional. Com contemplau vos, que també sou professor, la situació actual dels ensenyants?

El desencís és explicable, però s'ha de reaccionar. (Com és

possible - intervé de sobte n'Encarna Viñas, present a l'entrevista - que un govern socialista hagi fet tan poc per l'ensenyament?). El desencís - continua Llompart - és justificable, entre altres coses, perquè som uns ingenus: tots havíem cregut i esperat uns dies gloriosos en què tot es solucionaria. L'actual desencís és una conseqüència d'un altre desencís dels ingenus que creien que, acabada l'època franquista, s'acabarien tots els mals.

Més que estar encisats, el que fa falta és estar il·lusionats. No van enlloc aquells que no tenen il·lusió i esperança. "Si Déu no existeix, al manco facem que això sigui una injustícia" -- deia Senancour a la seva obra Obermainn--.

- Parlem de competències. Per què deu ser que des de Madrid encara no ens consideren "competents" en matèria d'Educació? Pensau que es torbaran encara a transferir-les?

La transferència de competències me sembla una cosa remota, llunyana encara. Veig que passa el temps i seguim sense competències. De tota manera i donat el Govern actual un no sap si val més així, tot i que, per qüestió de principis, veig clar que aquestes haurien de ser nostres.

- En aquest número monogràfic que PISSARRA dedica a la vostra persona i a la vostra obra hi figuren una sèrie de propostes didàctiques sobre la vostra obra poètica. Quins consells podríeu donar als mestres i professors

Llompart modelant les paraules. Dibuix de Biel Bonnín

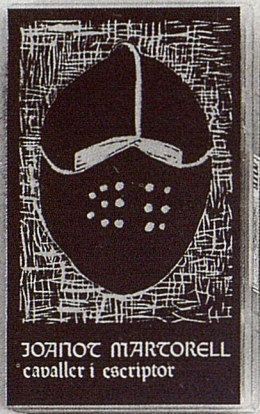

VIURE I ESCRIURE

ELS GRANS NOMS DE LA LITERATURA CATALANA

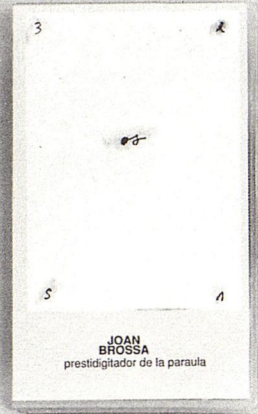
SÈRIE DE 36 VÍDEOS DOCUMENTALS DE 50' APROX. DE DURADA AMB GUIONS DE PRESTIGIOSOS ESPECIALISTES EN CADASCUN DELS TEMES.

CERVERÍ DE GIRONA, Ferran Gadea; RAMON LLULL, Albert Soler; JAUME I, Jordi Bruguera; RAMON MUNTANER, per confirmar; FRANCESC EIXIMENIS, Xavier Renedo; BERNAT METGE, Isabel Grifoll; AUSIAS MARCH, Coia Cabré; JOANOT MARTORELL, Joan Perera; JAUME ROIG I ISABEL DE VILLENA, Rosanna Cantavella; JOAN ROÍS DE CORELLA, Lola Badia; VICENÇ GARCIA, Albert Rossich; RAFAEL D'AMAT, Margarida Aritzeta; JACINT VERDAGUER, Isidor Cònsul, NARCÍS OLLER, Antònia Tayadella; ÀNGEL GUIMERÀ, Enric Gallén; JOAN MARA-GALL, Enric Bou; MIQUEL COSTA I LLOBERA I JOAN ALCOVER, per confirmar; SANTIAGO RUSIÑOL, per confirmar; VÍCTOR CATALÀ, Lluís Busquets; EUGENI D'ORS, Josep Murgades; JOSEP CARNER, Jaume Aulet i Dolors Oller; JOSEP PLA, Lluís Bonada; JOAN SALVAT-PAPASSEIT, Carme Arenas i Núria Cabré; J. V. FOIX, Vinyet Panyella; JOSEP MARIA DE SAGARRA, Marina Gustà i Enric Gallén; CARLES RIBA, Carles-Jordi Guardiola; LLORENÇ VILLALONGA, Teresa Verdager i M. Lluïsa Julià; SALVADOR ESPRIU, Rosa Delor; JOAN OLIVER, Miquel M. Gibert; MERCÈ RODOREDA, Carme Arnau; JOAN BROSSA, Glòria Bordons; MANUEL DE PEDROLO, Jordi Coca; JOAN FUSTER, Josep Palàcios; PERE CALDERS, Joan Melcion; MIQUEL MARTÍ I POL, Àlex Broch; JOAN PERUCHO, Julià Guillamon.

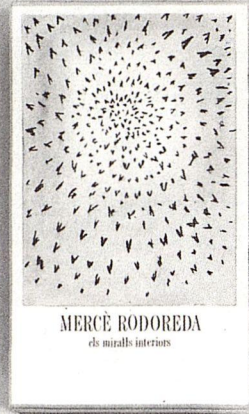
JOANOT MARTORELL
cavaller i escriptor

Després de situar-nos en el context històric-cultural de la València del segle XV, el documental ens presenta les dades biogràfiques de Joanot Martorell i el procés de redacció, l'argument, les característiques i la valoració de la seva novel·la *Tirant lo Blanc*, obra singular dins dels llibres de cavalleria, considerada pels crítics com la primera novel·la moderna i una de les més importants de la literatura universal.

JOAN BROSSA
prestidigitador de la paraula

Presentació de la biografia i introducció a la lectura de Joan Brossa, un dels escriptors catalans més prolífics d'aquest segle i amb una obra més diversa i sorprenent. El documental el situa històricament i ressegueix el seu itinerari literari, des del surrealisme més retòric i obscur fins a la poesia experimental més lúdica i creativa.

MERCÈ RODOREDÀ
els miralls interiors

Recorregut per la vida i l'obra de la novel·lista més important de la literatura catalana contemporània, autora d'una de les novel·les catalanes de més èxit i més traduïda a altres llengües: *La plaça del diamant*. Al llarg del documental se'ns ofereix una visió completa de Mercè Rodoreda i del seu món interior, els seus mites i obsessions, aspectes que ajuden a entendre el valor íntim i alhora universal de la seva obra.

CARLES RIBA
passió i lucidesa

Visió acurada i atractiva d'una de les personalitats més riques i influents de la literatura catalana del segle XX: el poeta, traductor i crític literari Carles Riba. Al llarg del documental es ressegueixen els aspectes fonamentals de la seva vida i la seva llarga trajectòria intel·lectual, que ultrapassa l'àmbit estret de la creació literària per a exercir un mestratge indiscutible en les generacions posteriors.

AMB OPINIONS DE DESTACADES PERSONALITATS DE LA NOSTRA CULTURA

Joan Fuster

M. Vargas Llosa

Josep Romeu

Pere Gimferrer

Tàner

Pere Calders

Jordi Casassas

Joan Triadú

Martí de Riquer

Albert Hauf

Antoni Tapies

Eduardo Chillida

Joaquim Molas

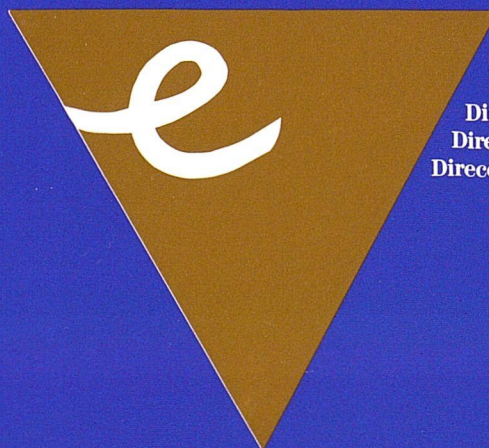
J.M. Castellet

Joan Perucho

Enric Sullà

Direcció editorial i realització: Josep Oller
Direcció literària: Isidor Cònsul i Joan Perera
Direcció gràfica: Joan Cruspina

S'editen 12 vídeos l'any. Vídeos en preparació: Ramon Llull, Jaume I, Víctor Català, Manuel de Pedrol.

VIURE I ESCRIURE

UNA INICIATIVA SENSE PRECEDENTS

Iniciatives Àudio-visuals és una empresa dedicada a la producció i realització de programes àudio-visuals de caràcter cultural. Creada ara fa dos anys, s'ha proposat des dels seus inicis cobrir un àmbit tradicionalment poc atès al nostre país: la producció de documentals en vídeo sobre diferents temàtiques de la nostra cultura (literatura, història, art, pintura, música, etc.).

*Entre els projectes en què actualment treballa Iniciatives Àudio-Visuals, destaca la sèrie **VIURE I ESCRIURE**. Els grans noms de la literatura catalana, la qual ofereix, en trenta-sis documentals, una visió general de la literatura catalana de tots els temps a través dels autors més significatius.*

Més de 200 professionals contribueixen a fer possible aquest projecte:

- prestigiosos professors i estudiosos de la literatura catalana, que han elaborat els guions;*
- destacades personalitats de la nostra cultura, que col.laboren amb declaracions exclusives a situar i explicar els diferents personatges;*
- un equip tècnic i humà, amb àmplia experiència en els àmbits àudio-visual i editorial, que s'ocupa de la producció i realització dels documentals.*

*Tot plegat fa de **VIURE I ESCRIURE** una eina imprescindible per al coneixement i la divulgació de la literatura catalana.*

SUBSCRIVIU-VOS-HI PER 2.995 PTES. AL MES i us beneficiareu d'un 33% de descompte sobre P.V.P.

OFERTA VÀLIDA FINS AL 31 DE DESEMBRE DE 1992

Quines branques de la cultura us interessen especialment? Literatura (), Història (), Art (), Pintura (), Música (), Geografia (), Ciència ().....

Quins diaris o revistes en català llegiu normalment?.....

NOM I COGNOMS:

ADREÇA: C.P.: POBLACIÓ:

TEL: PROFESSIONIÓ: TEL. PROF:

DESITJO:

- Subscriure'm a la sèrie **VIURE I ESCRIURE**. Els grans noms de la Literatura Catalana.
Pagaré: 36 quotes mensuals de 2.995 ptes. Financiació, IVA i despeses de lliurament inclosos.

DESITJO REBRE ÚNICAMENT ELS VÍDEOS:

- "Joanot Martorell, cavaller i escriptor" - "Carles Riba, passió i lucidesa".
 - "Mercè Rodoreda, els miralls interiors" - "Joan Brossa, prestidigitador de la paraula"

(Contra reemborsament de 4.500 ptes. cadascun, IVA i despeses de lliurament inclosos.)

DATA: BANC / CAIXA: AGÈNCIA:

ADREÇA: POBLACIÓ:

Distingits Senyors: Us agrairé que vulgueu pagar amb càrrec al meu Cte. corrent, Llib. estalvi número..... mentre no rebeu ordre meva en contra, els rebuts que presentarà periòdicament

INICIATIVES ÀUDIO-VISUALS S.A.,

FORMAT: () VHS () BETA

Atentament,

Signatura

© Producció, edició i distribució

INICIATIVES ÀUDIO-VISUALS S.A.

València 613, 4t. 1.ª. 08026-BARCELONA. Tel. (93) 447 31 44. Fax (93) 447 32 69

Amb la col·laboració de:
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Ajuntament de Gandia
Acció Cultural del País Valencià
Obra Cultural Balear
E'Avenc

RESPOSTA COMERCIAL

Autor. núm. 11 035

BOC núm. 88 de 5-11-91

TARGETA POSTAL

FRANQUEJAR
EN DESTINACIÓ

INICIATIVES ÀUDIO-VISUALS S.A.

Apartat núm. 25 F.D.

08080 BARCELONA

per tal de despertar entre els alumnes el gust per la poesia?

Despertar en els nins el gust per la poesia és ben fàcil. Els infants estan predisposats a ser uns magnífics lectors de poesia. Quan encara no tenen models, un es queda sorprès per la seva capacitat de crear poemes. El mal és que després reben models que perjudiquen la seva creativitat.

El que s'ha d'intentar és que entenguin què és l'expressió poètica. Això s'aconsegueix amb poc esforç, deixant lliure la seva imaginació i que provin de fer-ne ús. Tinc exemples admirables de poemes de nins de sis i set anys.

"Els infants estan predisposats a ser uns magnífics lectors de poesia"

- Té edat la poesia? Existeix una poesia diferenciada per a nins i joves?

No, no en té. La poesia és intemporal.

No hi ha una poesia especial per a nins i joves, sinó obres que poden interessar més a nins i a joves que no pas a adults. No poden dirigir-nos als nins com si fossin subnormals. La poesia és una qüestió de gusts i no d'edats.

De tota manera, recomanaria que els primers contactes dels nins fossin a través de poemes breus, simples i amb molta musicalitat; amb més contingut

connotatiu que denotatiu: que evoqui més que expliqui. No convé llegir-los d'entrada "La Divina Comèdia", tot i que jo la vaig llegir als 12 anys i me va impactar fortament. Cal evitar un tipus de poesia massa aspra, massa sonora.

cilaso, Fray Luis de León,...). La societat benpensant de la meua època no afavoria gens ni mica la meua vocació poètica; jo havia d'esser un misser de dretes i, ja ho veis, he esdevingut un poeta d'esquerres.

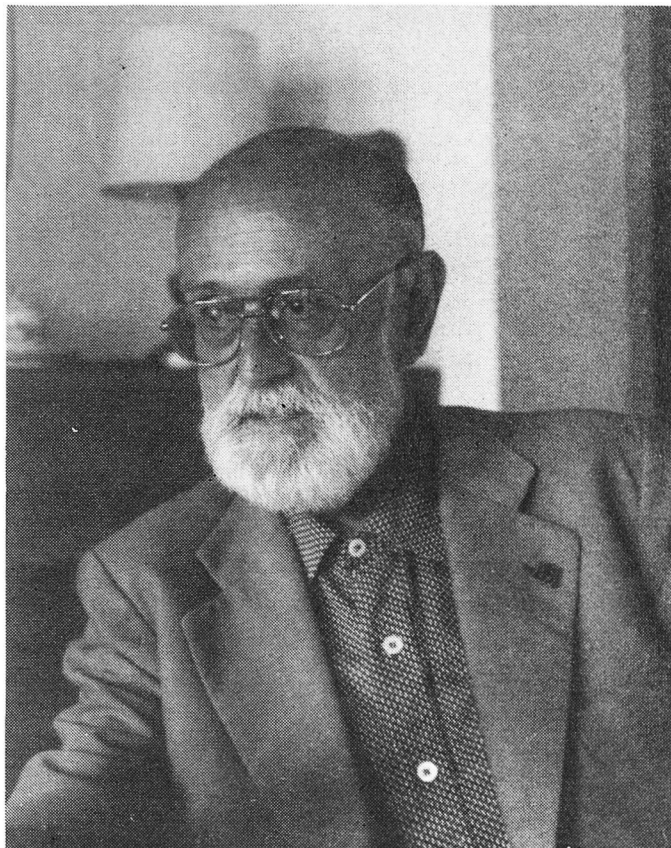

Foto: Arxiu Última Hora

- Parlau-nos dels vostres inicis de poeta. Com va sorgir la vostra voluntat, el vostre afany d'escriure?

Em vaig aficionar a la poesia als sis o set anys. D'aquí la meua vocació, que es va anar perfilant poc a poc sense que hi hagués un fet crucial que en marcàs l'inici. Han influït especialment la meua obra: El Dante i els clàssics castellans (Gar-

- Quin és el llibre que més estimau? Per què?

Els estim tots, si no, no els hagués escrit. Però, objectivament diria que **Jerusalem** n'és el millor. Així i tot, sempre hi ha una predilecció pel caganiu, pel darrer, que és **Spiritual**. Els altres els sent més llunyans. En definitiva, si els hagués d'esborrar tots manco un, salvaria **Jerusalem**.

- Per què evocau sovint el tema de la infantesa i la joventut?

Infantesa i joventut precisament perquè també hi són presents la vellesa i la mort. Aquests dos temes, la vellesa i la mort et porten inevitablement cap a l'altre extrem, la infància i la joventut perdudes. **Aquí Llopart recorda aquell vers de Pessoa que diu: "Vaig esser feliç? No ho sé; ara ho vaig esser llavors"**

- Entre les vostres activitats hi figura la de traductor. Per què precisament de poesia galaico-portuguesa?

La tasca de traductor és apassionant i ensems desagraïda. Desagraïda perquè el lector amb el darrer que pensa és amb el que ha traduït allò que llegeix. Però sumament apassionant perquè obliga a llegir a fons els autors. Quan has traduït una obra, coneixes a fons el seu autor.

Traduir és tasca molt difícil, gairebé impossible. Es tracta de passar d'una llengua a una altra una substància que fàcilment es pot perdre pel camí. Quan s'aconsegueix, però, un es queda molt satisfet.

He traduït del francès, però sobretot del gallec i portuguès, com a conseqüència dels anys d'infantesa viscuts a Galícia. A l'estiu del 74, per entretenir-me, vaig traduir alguns poetes gallecs (Rosalía de Castro, Eduardo Pondal, Manuel Antonio, Luis Pimentel, Celso Emilio Ferreiro, i altres, fins a quinze poetes). Em vaig trobar amb una feina feta i la vaig publicar a "Illes d'Or".

Posteriorment, en Castellet i en Pere Gimferrer me varen demanar si volia encarregar-me de la poesia galaico-portuguesa per a una publicació d'Edicions 62, sobre les millors obres de la literatura. Això suposava per a mi el problema, no tan sols d'aprendre el portuguès, sinó també la geografia i la cultura del país. La tasca es complicava més encara a l'hora de traduir els poetes brasilers -els de l'anomenat "modernismo" són esplèndids- i els de la "negritud", poetes africans de parla portuguesa. Va ser, en definitiva, una feina complicada, però apassionant.

"... jo havia d'esser un misser de dretres i he esdevingut un poeta d'esquerres"

- Neix cada poema d'una història viscuda?

No necessàriament. Un poema pot sorgir de fets reals o de coses experimentades a nivell d'imaginació.

- Què escriviu en aquests moments?

Més que escriure, el que faig és arregar coses. Fa poc he publicat "La narrativa a les Illes Balears", des de Ramon Llull fins a Maria Antònia Oliver.

El que pens fer, com a projecte més immediat, és revisar les "Memòries d'Infantesa", i, per

ventura i en darrer extrem, un altre poemari de contingut més o menys religiós, el títol del qual és l'única cosa que tinc aclarida: **"Ventall de cedres"**. Ja ho veurem...

- De petit, Sr. Llopart, quines eren les vostres aficions? I ara, de major, com vos agrada passar les vostres estones de lleure? Sovint us poden veure passejant per Ciutat...

De petit m'agradava llegir, sobretot llegir; anar al cinema i a les títeres amb mon pare, escoltar música, jugar,... De major, la veritat és que tenc molt poques estones de lleure. Quan vaig a caminar ho faig perquè m'agrada i per prescripció facultativa.

- Finalment, com a bon coneixedor de la trajectòria de la nostra revista, quins consells ens podeu donar perquè PISSARRA segueixi essent una bona eina al servei del món de l'ensenyament?

Seguiu endavant, estau en el bon camí. No vos desanimeu. PISSARRA me pareix una revista modèlica dins el seu gènere. L'estructuració me sembla perfecta i de cada vegada més atractiva.

GRÀCIES, LLOMPART, i que per molts d'anys poguem seguir comptant amb el vostre ajut i la vostra amistat.